

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра української, іноземних мов та перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту денної освіти

_____ А. С. Ткаченко

ПРОГРАМА

атестаційного екзамену з другої іноземної мови і перекладу (німецька)
для здобувачів вищої освіти

ступінь вищої освіти бакалавр

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 Філологія

освітня програма/спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

СХВАЛЕНО

Вченою радою

Навчально-наукового інституту
денної освіти,

протокол № 5 від 28 квітня 2025 р.

Програму атестаційного екзамену розробили:

Сухачова Наталія Сергіївна, к. філол. н., доцент кафедри української, іноземних мов та перекладу, доцент;

Савченко Анна Вікторівна, асистент кафедри української, іноземних мов та перекладу.

Програму атестаційного екзамену обговорено і схвалено на засіданні кафедри української, іноземних мов та перекладу, протокол №9 від 19 квітня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ Н. М. Бобух

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми _____ В. Л. Іщенко

Зміст

Вступ.....	4
Вимоги до здобувачів вищої освіти на атестаційному екзамені з другої іноземної мови і перекладу (німецька)	5
Структура атестаційного екзамену з другої іноземної мови і перекладу (німецька)	5
Критерії оцінювання	8
Процедура проведення атестаційного екзамену.....	11
Рекомендовані джерела інформації.....	13

ВСТУП

Програма атестаційного екзамену з другої іноземної мови і перекладу (німецька) укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, освітня програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» з урахуванням:

Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII;

Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII;

«Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти університету освіти»;

«Положення про організацію освітнього процесу;

«Положення про атестацію здобувачів вищої освіти.

Мета атестаційного екзамену з другої іноземної мови і перекладу (німецька) – оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки, умінь і навичок здобувачів вищої освіти з другої іноземної мови. Атестація передбачає встановлення фактичної відповідності обсягу знань, умінь та навичок загальним і спеціальним (фаховим) компетентностям та програмним результатам навчання, визначених Стандартом вищої освіти України за першим (бакалаврським) рівнем, галузь знань 03 – Гуманітарні науки спеціальність 035 – Філологія. Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20.06.2019 р. № 869. та освітньою програмою «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська».

Атестаційний екзамен з другої іноземної мови і перекладу (німецька) складається з двох частин: теоретичної – спрямована на визначення рівня лексичної та граматичної компетентностей здобувачів вищої освіти з німецької мови та їх умінь складати розповіді в межах заданої тематики; практичної – спрямована на перевірку рівня вмінь і навичок читання, перекладу та переказу автентичних німецьких текстів визначеної тематики, а також умінь і навичок здійснювати адекватний переклад з німецької мови на українську.

Оцінювання рівня якості підготовки здійснюють члени екзаменаційної комісії у складі голови й екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом ректора й діє протягом календарного року.

Проведення атестаційного екзамену ґрунтоване на принципах академічної доброчесності відповідно до «Положення про академічну доброчесність».

ВИМОГИ ДО ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА АТЕСТАЦІЙНОМУ ЕКЗАМЕНІ З ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І ПЕРЕКЛАДУ (НІМЕЦЬКА)

Здобувач вищої освіти повинен: оволодіти термінологією з побутової та професійної тематики з метою використання її в різних видах мовленнєвої діяльності; засвоїти фонетичний, лексичний та граматичний матеріал, необхідний для розуміння думок інших людей та висловлювання власних; володіти теорією та практикою перекладу з німецької мови на українську; знати відомості про побут, культуру, цінності, економіку та традиції німецькомовних країн.

Атестаційний екзамєн передбачає перевірку й оцінку сформованості в студентів комунікативної, соціокультурної та професійної компетенцій, наявних знань із другої іноземної мови і перекладу (німецька), умінь реалізовувати набуті знання в майбутній професійній діяльності.

На екзамєні здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати:

- теоретичні знання з граматики німецької мови;
- практичне володіння другою іноземною мовою;
- володіння професійними перекладацькими вміннями й навичками.

СТРУКТУРА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І ПЕРЕКЛАДУ (НІМЕЦЬКА)

Екзамєнаційний білет атестаційного екзамєну з другої іноземної мови і перекладу (німецька) складається з теоретичної та практичної частин.

Теоретична частина передбачає тестування (на платформі дистанційного навчання Moodle).

Практична частина містить два завдання: 1) читання й переклад запропонованого німецькомовного автентичного тексту певного жанру; 2) підготовка розповіді з визначеної теми.

Під час відповіді здобувач вищої освіти повинен продемонструвати відповідний рівень володіння практичними навичками перекладу автентичного тексту з урахуванням його тематики, а саме: уміти визначити належність тексту до певного функціонального стилю; розуміти принципи перекладу текстів художнього, науково-технічного, політичного, соціально-економічного, науково-популярного, економічного та науково-технічного напрямів; аналізувати конкретний мовний матеріал і пояснювати найбільш важливі й типові явища в лексиці та граматиці німецької мови; здійснювати повний адекватний переклад запропонованого матеріалу з німецької мови на українську.

У другому завданні оцінюється вміння вільно висловлюватися на задану тему з дотриманням фонетичних, лексичних і граматичних норм німецької мови.

Теми для усної розповіді

1. Lebenslauf.
2. Wir lernen Fremdsprachen.
3. Im Übungsraum.
4. Die Familie.
5. Ein Brief.
6. Die Wohnung.
7. Ein Feiertag.
8. Im Warenhaus. Fachgeschäft. Lebensmittelgeschäft.
9. Die Post.
10. In der Buchhandlung.
11. Die Mahlzeiten.
12. Die Jahreszeiten. Das Wetter.
13. Meine Reise. Urlaub und Reisen.
14. Ein Krankenbesuch. Beim Arzt.
15. Im Theater. Der Kinobesuch.
16. Das Museum.
17. Mein Arbeitstag. Arbeit, Beruf.
18. Mein Ruhetag. Freizeitgestaltung.
19. Freund(in).
20. Die Ukraine.
21. Meine Heimatstadt.
22. Im Flugzeug.
23. Die Stadt. Auf der Straße.
24. Im Hotel.
25. Das Studium.
26. Unsere Universität.
27. Deutschland.
28. Deutschsprachige Länder.
29. Das Geld.
30. Der Mensch.

Зразки німецьких текстів для читання, перекладу та переказу

Motivation beim Sprechenlernen

Ähnlich wie beim Erlernen eines Musikinstruments gilt auch für das Erlernen einer Fremdsprache, dass man mit der richtigen Grundeinstellung an die Sache herangehen muss. Zunächst einmal sollte klar sein, welches Lernziel überhaupt angestrebt wird. „Fertig“ wird man mit dem Sprachenlernen zwar sowieso nie, aber zum Einen bringt jeder Sprachschüler seine individuellen Lernvoraussetzungen in Bezug auf Talent und Motivation mit, und zum Anderen macht es einen großen Unterschied,

welches Kompetenzniveau (A/B/C) beziehungsweise, welche der 6 Niveaustufen von A1 bis C2 angestrebt wird.

Für alle Schüler gleichermaßen gelten allerdings die landläufigen Redewendungen „Es ist noch kein Meister vom Himmel gefallen“, „Bangemachen gilt nicht“ und „Der längste Weg beginnt mit dem ersten Schritt“.

Bei der Sprachkompetenz wird nach den Bereichen Leseverstehen, Hörverstehen, Schreiben und Sprechen unterschieden. Wer die Möglichkeit hat, ausländische Bücher, Zeitungen und Zeitschriften zu lesen bzw. Rundfunk- und Fernsehsender zu empfangen, ist gut beraten, diese zu nutzen. Darüber hinaus gibt es heutzutage sehr gute und auch kostengünstige Möglichkeiten, alle vorerwähnten Kompetenzbereiche gleichzeitig und fast spielerisch zu trainieren: Die Rede ist natürlich von den zahlreich angebotenen Sprachlernprogrammen im Internet für PC und den entsprechenden Smartphone-Apps. Jedes dieser Programme hat seine spezifischen Eigenheiten, aber daran gewöhnt man sich schnell. Auch hier gilt die alte Regel: „wer will, findet eine Lösung – wer nicht will, eine Ausrede“.

Die neue Arbeitsstelle: vom Schreibtisch zu Hause aus

Die Idee klingt viel versprechend: ab sofort zu Hause arbeiten zu können, nicht mehr täglich in die Firma fahren zu müssen, sich die langen Anfahrtswege oder Staus zur Rush-hour zu ersparen. Stattdessen die Chance haben, bei freier Zeiteinteilung arbeiten zu können, wann und wie lange man will, und so letztlich über mehr Privatleben zu verfügen.

Seit einigen Jahren ist Telearbeit im Trend, ein wiederholt diskutiertes Thema in allen Medien und im Arbeitsleben. Anfangs bot diese Arbeitsform vor allem für Unternehmen der Computerindustrie eine gute Alternative zum üblichen Büroalltag. Inzwischen kann man in Deutschland bereits 13500 Betriebe zählen, die ihren Angestellten oder Mitarbeitern eine Tätigkeit vom Computer zu Hause aus möglich machen. Dieses Ergebnis einer Studie des Fraunhofer-Instituts schafft zudem das Vorurteil aus der Welt, dass Telearbeit unqualifizierte Heimarbeit sei. In dieser Untersuchung wurde festgestellt, dass entgegen allen Erwartungen das Bildungsniveau der Telearbeiter überdurchschnittlich hoch sei. Auch das Vorurteil, Telearbeit sei „Frauenbeschäftigung“, lässt sich schnell entkräften: Denn 59 Prozent derer, die diese Arbeitsform gewählt haben, sind Männer. Gute Erfahrungen mit Telearbeit machte z. B. die deutsche Telekom: 160 Mitarbeiter testeten zweieinhalb Jahre lang das neue Arbeitsangebot. Drei Viertel sagten, dass sie zu Hause viel produktiver seien als im Büro. In Deutschland sind die beiden folgenden Modelle der Telearbeit im Vormarsch: die «heimbasierte» Telearbeit findet nur von zu Hause statt: Dem Beschäftigten steht in der Firma kein Arbeitsplatz zur Verfügung, die Verbindung zum Unternehmen läuft allein über die Computervernetzung und das Telefon.

Zur Geschichte des Geldes

Am Anfang stand der Naturaltausch: Wer vor ein paar Tausend Jahren einen Speer übrig hatte und ein Fell brauchte, suchte sich jemanden, der ein Fell übrig hatte und einen Speer brauchte. Man tauschte die Güter und war zufrieden. Doch der Alltag ist gewöhnlich komplexer: Was, wenn der potenzielle Speerabnehmer kein

Fell zu bieten hat, sondern einen Topf? Dann muss mindestens ein weiterer Partner her.

Wir sehen: Tauschhandel hat seine Tücken. Deshalb wurde er durch den Tausch gegen Naturalgeld ersetzt. Als solches konnten etwa besondere Steine, Perlen oder Muscheln dienen, Hauptsache, sie waren allgemein anerkannt. Mit dem neuen Naturalgeld konnte jeder Anbieter von Waren an jeden Nachfrager verkaufen, unabhängig davon, ob dieser Tauschgegenstände zur Verfügung hatte, die ihn (den Verkäufer) interessierten. Und jeder Käufer konnte von jedem Anbieter kaufen, egal ob er (der Käufer) attraktive Güter zum Tauschen hatte. Das Naturalgeld erfüllte bereits wichtige Geldfunktionen. Es war ein allgemein anerkanntes Tauschmittel, man konnte es über längere Zeit aufbewahren, gut transportieren und es lag in kleineren, flexibel zu handhabenden Einheiten vor. Später setzten sich als Naturalgeld Klumpen von Gold, Silber und Kupfer durch, die zunächst abgewogen wurden. Etwa 650 Jahre vor Christus gab es das erste Münzgeld, also Metallplättchen mit aufgedrucktem Wert, sodass das Wiegen entfiel. In diesem Fall spricht man von Kurantmünzen.

Heute haben wir Scheidemünzen, deren Metallwert unter dem aufgeprägten liegt. Das Metall eines Eurostückes ist keinen Euro wert. Geschichtlich ging die „Entstofflichung“ des Geldes weiter: Es wurde das Papiergeld erfunden.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за критеріями рівня сформованості іншомовних комунікативних компетентностей. За атестаційний екзамен із другої іноземної мови і перекладу (німецька) виставляється комплексна оцінка, яка складається з двох частин: теоретичної та практичної.

Теоретична частина представлена у формі тестування (50 запитань, згенерованих програмою дистанційного навчання Moodle, на виконання яких відведено 50 хв).

Практична частина: читання й переклад автентичних німецьких текстів визначеної тематики й усна розповідь (програма Moodle випадковим чином обирає текст, загальний обсяг якого до 2000 знаків, та тему усної розповіді).

Під час виставлення підсумкової оцінки за атестаційний екзамен із другої іноземної мови і перекладу (німецька) теоретична частина оцінюється в 50 балів, в практичній частині обидва завдання є рівноцінними (по 25 балів) і разом складають 50 балів за всю практичну частину. Кількість балів за атестаційний екзамен обчислюється як сума отриманих балів.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Характеристика виконання	Бали
Переклад виконано на високому якісному рівні, без змістових помилок і стилістичних вад, із дотриманням норм сучасної української літературної мови. Типи перекладацьких трансформацій визначено правильно;	50-41

вибір трансформацій є обґрунтованим і зумовленим контекстом. Переклад відзначається орфографічною та пунктуаційною правильністю, стилістичною природністю й логічною цілісністю. Студент уміє назвати, охарактеризувати та проілюструвати прикладами лексичні, граматичні й лексико-граматичні перекладацькі трансформації.	
Переклад виконано на достатньо високому якісному рівні, загалом без змістових помилок, із поодинокими стилістичними неточностями, що не впливають на розуміння тексту, та з дотриманням основних норм сучасної української літературної мови. Типи перекладацьких трансформацій визначено переважно правильно; вибір трансформацій у більшості випадків є обґрунтованим і зумовленим контекстом. Переклад характеризується незначними орфографічними або пунктуаційними похибками, загальною стилістичною природністю й логічною зв'язністю. Студент уміє назвати, описати та проілюструвати прикладами основні лексичні, граматичні та лексико-граматичні перекладацькі трансформації.	40-31
Переклад виконано на загалом достатньо високому рівні з окремими незначними змістовими або стилістичними неточностями, що не призводять до спотворення основного змісту та не ускладнюють розуміння тексту. Дотримано основні норми сучасної української літературної мови. Типи перекладацьких трансформацій визначено переважно правильно; вибір трансформацій є обґрунтованим, хоча подекуди потребує уточнення з урахуванням контексту. Можливі поодинокі орфографічні чи пунктуаційні помилки. Переклад загалом є стилістично природним і логічно зв'язним. Студент уміє назвати та коротко описати основні лексичні, граматичні й лексико-граматичні перекладацькі трансформації, ілюструючи їх прикладами.	30-21
Переклад виконано на прийнятному рівні з наявністю змістових і стилістичних неточностей, які частково впливають на точність передавання інформації, проте загальний зміст тексту збережено. Основні норми сучасної української літературної мови дотримано непослідовно. Типи перекладацьких трансформацій визначено частково правильно; вибір трансформацій не завжди є достатньо обґрунтованим і в окремих	20-11

випадках не повною мірою враховує контекст. У перекладі наявні орфографічні та пунктуаційні помилки, що не перешкоджають загальному розумінню тексту. Переклад характеризується обмеженою стилістичною природністю та порушеннями логічної зв'язності. Студент уміє назвати окремі лексичні, граматичні та лексико-граматичні перекладацькі трансформації, подаючи стислий і неповний їх опис, із поодинокими прикладами.	
Переклад виконано на мінімально прийнятному рівні зі значною кількістю змістових і стилістичних неточностей, що помітно знижують точність передавання інформації, однак не призводять до повної втрати загального змісту тексту. Дотримання норм сучасної української літературної мови є непослідовним. Типи перекладацьких трансформацій визначено фрагментарно; вибір трансформацій часто є необґрунтованим або не враховує контекст. У перекладі наявні численні орфографічні та пунктуаційні помилки, які ускладнюють, але не унеможливають розуміння тексту. Переклад характеризується низьким рівнем стилістичної природності та порушеннями логічної зв'язності. Студент здатний назвати лише окремі перекладацькі трансформації без чіткого пояснення їх сутності та з обмеженою кількістю або відсутністю прикладів.	10-1

Перерахунок результатів зі 100-бальної шкали оцінювання у 5-бальну шкалу та шкалу ECTS здійснюється таким чином:

Сума балів	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Атестація здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» здійснюється у формі атестаційного екзамену з використанням дистанційних технологій.

1.1. Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу має здійснюватися через засоби комунікації, вбудовані до системи дистанційного навчання навчальної платформи Moodle, відеоконференції (BigBlueButton). Дистанційні технології навчання передбачають здійснення взаємодії між учасниками освітнього процесу синхронно в часі.

1.2. Процедура проведення атестаційного екзамену передбачає дотримання таких вимог:

- авторизований доступ до інформаційно-комунікаційних інструментів організації дистанційного навчання;
- визначення часу початку і завершення доступу, тривалості виконання завдань;
- об'єктивність критеріїв перевірки результатів виконання з активним використанням автоматизованих засобів оцінювання знань;
- варіативність формування завдань контрольних заходів із використанням алгоритмів випадкового вибору запитань.

2. Форма та процедура проведення атестаційного екзамену.

2.1. Атестація здобувачів вищої освіти проводиться в дистанційній формі на платформі Головного центру дистанційного навчання ПУЕТ Moodle (<https://el.puet.edu.ua/>).

2.2. Складання атестаційного екзамену здійснюється синхронно з засіданнями екзаменаційної комісії в період її роботи за допомогою інструментів синхронної комунікації зі здобувачами вищої освіти, зокрема систем проведення відеоконференції BigBlueButton. Процедура атестації обов'язково фіксується (відеозапис), камери всіх учасників постійно ввімкнені.

2.3. Члени ЕК у термін, не пізніше, ніж за 3 дні до проведення атестації здобувачів вищої освіти, проводять передатестаційні консультації в дистанційному режимі (відеоконференція), під час яких пояснюють особливості складання атестаційного екзамену з використання дистанційних технологій, консультують щодо завдань та процедури його проведення. Обов'язково здійснюється перевірка технічної справності засобів комунікації, доступ до дистанційної платформи. Виявлені технічні проблеми негайно усуваються.

2.4. Доступ до дистанційного курсу на платформі Головного центру дистанційного навчання ПУЕТ (<https://el.puet.edu.ua/>) надається здобувачам

вищої освіти в день проведення екзамену. Дистанційний курс «Атестаційний екзамен з другої іноземної мови (німецька) для спеціальності 035 Філологія спеціалізація 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно) ступеня бакалавр» містить інформацію щодо порядку проведення атестації, критеріїв оцінювання та іншої інформації (за необхідності) з метою забезпечення повного інформування учасників процесу.

2.5. Атестаційний екзамен передбачає чотири етапи:

1) вибір білета здобувачем вищої освіти здійснюється через систему Головного центру дистанційного навчання ПУЕТ на базі MOODLE методом випадкової вибірки;

2) виконання тестового завдання на платформі Головного центру дистанційного навчання ПУЕТ. Здобувач вищої освіти має одну спробу для складання тестової частини екзамену з лімітованим часом – 50 хв. У разі виникнення технічних проблем чи інших непередбачуваних обставин, ЕК колегіальним рішенням може надати здобувачу вищої освіти ще одну спробу для складання екзамену як виняток (такі ситуації повинні бути об'єктивно доведеними);

3) виконання перекладу тексту з подальшим прикріпленням його до системи дистанційного навчання MOODLE – 30 хвилин;

4) фіксація усної відповіді студента: розповідь теми білета з використанням сервісу відеоконференцій BigBlueButton.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Воловик Л. Б. Методи та прийоми дослідження термінів в сучасній німецькій мові. Актуальні питання гуманітарних наук: зб. наук. праць. Дрогобич: ДДПУ ім. Івана Франка, 2022. Вип.57. С. 53– 56.]
2. Воловик Л. Структурно-семантичні особливості інфінітивних конструкцій (на матеріалі німецької мови). Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип.70. С.201–204.
3. Воловик Л. Топоніми у фразеологічних зворотах сучасної німецької мови. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип.76. С. 147–150.
4. Гудманян А. Г., Баклан І. М. Практикум з перекладу комерційних документів = Das Praktikum im Übersetzen von Handelsdokumenten [Текст] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра спец. «Філологія», спеціалізації «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 124 с.
5. Дугін С. П. Німецька мова просто про найскладніше. Суми : Університетська книга, 2023. 248 с.
6. Грицюк О. Довідник з граматики німецької мови. Тернопіль : Підручники і посібники, 2023. 448 с.
7. Кобзар Олена. Прагматично-лінгвістичні особливості урядових заяв Німеччини щодо війни росії проти України. Лінгвістика : збірник наукових праць. 2025. № 2 (52). С. 90-103.
8. Friederike Jin, Ute Voß, Maria Funk Grammatik aktiv. Cornelsen Verlag GmbH & Co, 2017. 256 S.
9. Deutsch üben. Lesen & Schreiben A 1. München: Hueber Verlag, 2022. 96 S.
10. Практика перекладу (німецька мова) : навч. посібник для студ. вищ. навч. заклад. / Кучер З. І., Орлова М. О., Рудчиць Т. В. 2-ге вид. Вінниця : Нова Книга, 2017. 464 с.
11. Котвицька В. А., Лазебна О. А. Deutsche Grammatik Schritt für Schritt. Lehr- und Übungsbuch. Kompaktausgabe : підручн. для студ. спец. 035 «Філологія». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 140 с.
12. Кравченко С. М. Граматика німецької мови в таблицях і схемах. Київ : Логос, 2020. 128 с.
13. Кучер З. І., Орлова М. О., Ліпісівіцький М. Л. Галузевий переклад: німецька мова : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2018. 144 с.
14. Павлишинець О., Петришак Б. Граматика німецької мови. Морфологія та синтаксис простого речення. Збірник вправ для студентів-германістів (українською мовою). Івано-Франківськ, 2017. 135 с.